

NORDRE FOLLO KOMMUNE
Postboks 3010
1402 SKI

Vår ref.: 2024/38931-6

Deres ref.:

Dato: 01.09.2024

Nordre Follo kommune - Uttalelse til kommunal planstrategi 2024 - 2027 og planprogram for rullering av kommuneplan

Vi viser til oversendelse datert 19.06.2024 med kommunal planstrategi 2024-2027 og planprogram for rullering av kommuneplan.

Bakgrunn

Den kommunale planstrategien gir kommunen et helhetlig perspektiv på samfunnsutviklingen i kommunen og hvilke overordnede utfordringer kommunen har. I planstrategien prioriterer kommunen planoppgaver for perioden 2024–2027.

Dette er et viktig utgangspunkt for planstrategien, sammen med nasjonale og regionale føringer. Planstrategien har ingen direkte rettsvirkning. Den er ikke en plan, men en arena for å drøfte utviklingstrekk og planbehov.

Dagens arealstrategier forutsettes videreført. Arealstrategiene i kommuneplanens samfunnsdel gir føringer for hvor veksten i kommunen skal skje og hvilke kvaliteter vi ønsker å ivareta.

Hovedformål med rullering av arealdel er å gjennomgå og forenkle dagens bestemmelser. I tillegg skal behov for arealer til kommunale formålsbygg vurderes. Kommunen har arealreserver til bolig- og næringsutvikling frem til 2050, og har ikke behov for ytterligere reserver i denne rulleringen.

Vurdering

Uttalelsen er gitt med bakgrunn i fylkeskommunens rolle om regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern, forvalter av miljøvern hensyn og utøvende myndighet etter vannforskriften.

PKKM plan

Postadresse: Postboks 1200 Sentrum, 0107 OSLO
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 22 05 50 00

E-post: post@afk.no
Internett: www.afk.no
Org.nr.: 930580783

Fylkeskommunen gir en samlet uttalelse til planstrategi og planprogram. Vi har følgende merknader:

Plan

Gjeldende regionale planer i Akershus skal legges til grunn for den kommunale planleggingen, oversikt over disse finnes her:

<https://afk.no/tjenester/planlegging/samfunnsplanlegging/gjeldende-regionale-planer/>

Vi gjør oppmerksom på at det på Akershus fylkeskommunes hjemmeside foreligger en del statistikk og analyser, som kommunen kan nyttiggjøre seg i sitt planarbeid:

<https://afk.no/tjenester/planlegging/analyse-og-statistikk-for-akershus-buskerud-og-ostfold/>

Regional planstrategi

Akershus fylkeskommune ønsker å ta rollen som samfunnsutvikler på alvor. Den strategiske retningen for Akershus skal formidles gjennom en ny regional planstrategi for Akershus, samt ved å utarbeide noen få, tematiske regionale planer for det nye fylket.

Regional planstrategi for Akershus 2024-2027 skal erstatte regional planstrategi for Viken 2020-2024, men vil i betydelig grad bygge videre på denne. Den regionale planstrategien for Viken gjelder inntil videre også for Akershus fylkeskommune. I den regionale planstrategien vi har med oss fra Viken, samt i plangrunnlaget for nye regionale planer som fylkestinget i Viken oversendte til fylkestinget i Akershus i september 2023, er det anbefalt å sette i gang et arbeid med tre tematiske brede regionale planer for nye Akershus. I arbeidet med disse regionale planene skal vi sammen bygge de strategiene, virkemidlene og partnerskapene som skal til for å nå målene vi setter oss i Akershus. Mye av dette har vi med oss fra tidligere.

Det er viktig å se ulike virkemidler i sammenheng, slik at de forsterker og ikke motvirker hverandre. Vi håper derfor at metoden for å arbeide med FNs bærekraftsmål i lokal og regional planlegging som er utarbeidet som del av den regionale planstrategien for Viken 2020-2024 kan være til inspirasjon og nytte, også i den kommunale planleggingen.

Akershus fylkeskommune ønsker å videreføre det gode samarbeidet med kommunene i den videre oppfølgingen av gjeldende regionale planer, og å samarbeide videre når det i løpet av denne fylkestingsperioden skal utvikles nye regionale planer til erstatning for gjeldende regionale planer i Akershus. Akershus fylkeskommunes ambisjoner vil fremgå av forslaget til ny regional planstrategi for Akershus.

Samferdsel

Planstrategi

Vi mener planstrategien gir en god oversikt over planer og planbehov i kommunen innenfor samferdselsområdet.

For fylkesveier vil Akershus sitt handlingsprogram for samferdsel gi prioriteringer for valg av tiltak og virkemidler innenfor fylkeskommunens ansvar for fylkesvei og kollektivtransport.

Akershus fylkeskommune har startet arbeidet med handlingsprogram for samferdsel 2025-2028, og det skal vedtas i november/desember 2024.

Vi viser også til vår Mobilitetsportal <https://mobilitet-og-samfunn-analyseabo.hub.arcgis.com/> Denne siden viser informasjon og kunnskap om mobiliteten i Akershus, Østfold og Buskerud fylker og hva som påvirker denne.

Utkast til planprogram

Vi synes planprogrammet gir en god beskrivelse av formålet med planarbeidet, planprosessen og opplegg for medvirkning. Utredningsbehovet for samferdselsområdet synes å i hovedsak å være tilstrekkelig ivarettatt i planprogrammet.

Vi ser at det i arbeidet med arealdelen skal vurderes å skille ut spredt bolig- og fritidsbebyggelse innenfor landbruk, natur- og friluftsmål (LNF) som eget arealmål. Akershus fylkeskommune har en restriktiv holdning til spredt utbygging langs det regionale fylkesveinettet. En økende randbebyggelse gir konflikter mellom lokaltrafikk og gjennomgangstrafikk, og er dermed med på å redusere trafikksikkerheten og trafikkavviklingen langs veien. Akershus fylkeskommunen mottar mange forespørsler om trafikksikkerhetstiltak (gang- og sykkelvei, planskilt fotgjengerkryssing etc.) langs disse veiene, noe som er typisk for en vei som i stadig sterkere grad blir sett på som en lokalvei. Vi er derfor opptatt av at kommunen gjennom sin arealutvikling skal være oppmerksom på de utfordringene som oppstår i stadig økende grad ved en «gjennbygging» av viktige hovedfartsårer.

Vi opplever at kommunen fram til nå har vært restriktiv med å tillatelse spredt utbygging, og vi har ikke opplevd mange konflikter knyttet til vårt veinett i den sammenheng. Vi håper kommunen vil videreføre en restriktiv holdning til spredt utbygging. Dersom det skal åpnes for spredt boligbygging i LNF-områder, er det imidlertid positivt at det legges opp til en styrt lokalisering i arealdelen. Vi forventer at spredt utbygging da vurderes ut fra lokalisering i forhold til skole/sentrumsfunksjoner og eksisterende infrastruktur. Dersom arealdelen åpner for spredt boligbygging, anbefaler vi at «Rammeplan for avkjørsler» som angir holdningsklassene for fylkesveien innarbeides som juridisk bindende bestemmelse i kommuneplanen. Rammeplan for avkjørsler er styrende for hvor fylkeskommunen kan akseptere nye og utvidet bruk av avkjørsler fra fylkesveinettet. Vi tar gjerne en dialog om de enkelte holdningsklassene med tilhørende kriterier.

Folkehelse

Formålet med folkehelseloven, er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helse- og levekårsforskjeller. Det er viktig å ha et bredt og tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å få frem et tydelig utfordringsbilde. I planstrategien til Nordre Follo kommune brukes folkehelseprofilen sammen med andre datakilder som et grunnlag for hva kommunen skal prioritere i arbeidet sitt fremover og for hvilke planer som skal utarbeides. En slik kunnskapsbasert tilnærming gir et godt grunnlag for å møte de utfordringene kommunen står ovenfor.

Planlegging som ivaretar universell utforming av de bygde omgivelsene bidrar til måloppnåelse på en rekke bærekraftsområder, og det bør innlemmes mer om tema i planstrategien. Det er et mål å kartlegge barrierer for deretter oppgradere eksisterende bygg og anlegg, sentrumsområder og viktige rekreasjonsområder slik at de i større grad enn i dag kan benyttes av ulike mennesker på en likestilt måte.

I en planstrategi bør det avklares og konkretiseres hvilke utfordringer som er knyttet til universell utforming slik at dere kan arbeide målrettet for å løse utfordringene gjennom god og systematisk planlegging. I rapporten https://afk.no/f/p104/iba9176d1-d747-4fdc-b02a-bb505e959de1/universell-utforming-i-kommunal-planleggingviken_23102023.pdf er det listet opp aktuelle vurderinger dere bør gjøre i forbindelse med planstrategien, s. 76. Vurderingene kan gi et grunnlag for refleksjon og veiledning i utformingen av planstrategien.

I planstrategiens avsnitt 3.7.2 om boliger og boligsosiale hensyn nevnes universell utforming og det benyttes begrepet "tilrettelagt og universelt utformede boliger og bomiljø". I rapporten som er nevnt over trekkes det frem at et anbefalt grep i plan er å bruke begrepet "tilgjengelige boenheter" om boliger som skal tilfredsstille krav til tilgjengelighet i TEK. Dette kan utforskes nærmere i rapportens kapittel 6.12.

Miljø

Vi har en pågående naturkrise globalt og nasjonalt. Tap av naturmangfold er det største miljøutfordringen verden står ovenfor, sammen med klimaendringene. FNs naturpanel slår fast at vår arealbruk er den største trusselen mot biologisk mangfold og biosfæren. Gjennom FNs naturavtale, vedtatt desember 2022, har Norge forpliktet seg til å stanse og reverserer tap av natur, og gi oss mer natur innen 2030. Dette forplikter også kommunen.

Naturavtalens mål 14 er det mest inngripende målet som skal sikre at naturmangfoldet og dets mange verdier integreres fullt ut i alle politiske prosesser, blant annet i regelverks-, planleggings- og utviklingsprosesser, på tvers av alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer, for å sikre at naturavtalens mål blir gjennomført.

Nordre Follo kommune påpeker Naturavtalens mål som 30 % vern og 30 % restaurering, men fylkeskommunen savner at Nordre Follo tar et helhetlig grep om avtalen med dens 23 mål. Naturavtalens målsettinger bør legges til grunn for planstrategien, og legges som føringer for alle kommunens planer. Nordre Follo kommune har vært og er en foregangskommune i arbeidet med arealnøytralitet, og arbeidet er lagt merke til langt utenfor fylkets grenser. Det er veldig bra at kommunen har planbestemmelser om arealnøytralitet og økologisk kompensasjon i gjeldende kommuneplan, og at dette videreføres. Akershus fylkeskommune vil berømme kommunes arbeid da dette er et viktig arbeid som legger grunnlaget for mange andres kommuner arbeid med arealnøytralitet. Vi observerer at det i arealstrategien i samfunnsdelen ikke er tatt inn arealnøytralitet. Kommunen bør vurdere å forankre visjon om netto null tap av natur i arealstrategiene slik at prinsippet også forankres her.

Det er bra at kommunens kommunedelplan for naturmangfold videreføres og at areal- og naturregnskap etter hvert må på plass. Akershus fylkeskommune er i gang med å utarbeide et regionalt kartbasert arealregnskap sammen med Buskerud- og Østfold fylkeskommuner. En først versjon ble lansert våren 2023, og er nå rullert med data for 2022 og 2023.

Arealregnskapet gir et helhetlig bilde av verdier og hensyn som bør ligge til grunn for arealforvaltningen og tar inn over seg konflikter mellom nedbygging av areal og andre formål. I løpet av prosjektperioden (løper ut 2025) er det i tillegg mål om å utarbeide en mal for kommunale arealregnskap. Nordre Follo kommune deltar aktivt som pilotkommune, og har gitt gode bidrag inn i prosjektet.

Klima

Akershus fylkeskommune har ambisiøse klimamål og skal være et klimapolitisk foregangsfylke og et foregangsfylke innenfor sirkulær økonomi. Akershus fylkeskommune skal bidra til at Norge oppfyller sine internasjonale forpliktelser i Naturavtalen, Parisavtalen og klimaavtalen med EU fra 2019. Dette inkluderer mål om å oppnå fossilfri virksomhet innen 2028, og å redusere utslippene med 80 % innen 2030, målt mot 2016-nivåer.

Innenfor utredningsteamet klima og miljø er det ønskelig at kommunen legger målene som er nedfelt av Akershus fylkeskommune til grunn i videre arbeid med planen.

Omstillingen til lavutslippssamfunnet bør generelt løftes frem under temaet klima og miljø. Dette fordi kommunen spiller en viktig rolle i hensynet til klima i samfunnsutviklingen. Omstillingen bør skje på en sosialt rettferdig måte. I h.ht. Klimautvalget og «Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikk mot 2050», så er det en fortutsening for Norge at kommunene når sine klimamål.

De indirekte utslippene i Nordre Follo kommune er flere ganger høyere enn de direkte klimagassutslippene. I tillegg til de allerede viktige temaene som er inkludert, er det også ønskelig at sirkulær økonomi blir belyst. Sirkulær økonomi handler om å redusere avfallsstrømmene ved å utnytte ressursene lengre i kretsløpet. Dette vil lette presset på arealer og jomfruelige ressurser ved at vi ombruker, gjenbruker og gjenvinner mer. Dette vil bidra til reduksjon i avfallsmengdene. Det må produseres varer med kvalitet som må kunne gjenvinnes, og det må finnes systemer eller tjenester for ombruk, reparasjon eller materialgjenvinning. Kommunen peker på viktigheten av å få ned klimagassutslipp fra nye bygg. Produksjon av materiale og arealbruksendringer gir store utslipp i byggsektoren. Her vil realregnskap være et nyttig verktøy for kommunen.

Når det gjelder de direkte klimagassutslippene viser statistikken til Miljødirektoratet at utslipp fra veitrafikk er den største utslippskilden i kommunen. I tillegg til en samordnet areal- og transportplanlegging er det også viktig at kommunen legger til rette for infrastruktur som støtter bærekraftig transportløsninger.

Kulturarv – nyere tids kulturminner og arkeologi

Viken fylkeskommune ga henholdsvis den 02.11.2021 og den 12.12.2022 utfyllende uttalelse til oppstart av planarbeid og til offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel. Vi viser til disse uttalelsene. I Akershus er Nordre Follo en av de få kommunene som ikke har en egen

kulturmiljøplan. Kommunen har valgt å ivareta kulturmiljøinteresser gjennom hensynssoner og bestemmelser i kommuneplanens arealdel. Kommunen er vedtaksmyndighet etter plan- og bygningsloven, som er det best egnede lovverket for å sikre hoveddelen av våre bygde omgivelser og verdifulle kulturhistoriske landskap. Kommunen er dermed helt sentral i kulturminneforvaltningen. Dette gjelder også automatisk fredete kulturminner (eldre enn 1537), selv om disse samtidig har et automatisk vern jf. Kulturminneloven §§ 3,4 og 6. Det hviler derfor et stort samfunnsansvar på kommunene å balansere vekst og vern innenfor sine arealer slik at kommunenes kulturverdier kan forvaltes og ivaretas i dag, og for framtidige generasjoner.

Det fremkommer av forslag til planstrategi at kommuneplanens arealdel skal rulleres og at arbeidet skal foregå i 2024 og i 2025. Gjennom arbeidet med arealdelen skal kommunen gjennomgå plankart og hensynssoner og vurdere avgrensningen av prioriterte utbyggingsområder. Kommunen planlegger også å gjennomgå og forenkle dagens bestemmelser til kommuneplanen med mål om å tydeliggjøre bestemmelser og sikre ønsket kvalitet til utvikling av kommunen. Det er ikke lagt opp til å utarbeide en kulturmiljøplan i perioden planstrategien dekker. Akershus fylkeskommune anbefaler Nordre Follo kommune å ta inn i planstrategien arbeid med å lage en egen kulturmiljøplan som viser en oversikt og verdivurdering av kulturmiljøverdiene i kommunen og som tydeliggjør kommunens målrettede arbeid med temaet, ofte vist gjennom en handlingsplan.

Akershus fylkeskommune viser til våre uttalelser til arbeidet med gjeldende kommuneplan og dens arealdel, særlig vår uttalelse til offentlig ettersyn, hvor flere av punktene fremdeles har behov for oppfølging. I særdeleshet gjelder dette innspill til listen som følger som vedlegg til slutt i bestemmelsesdokumentet, hvor det kun er oppført gårds- og bruksnummer. Vi anbefaler at kommunen fortsetter arbeidet med å tydeliggjøre hvilke bygninger som skal bevares og får på plass en beskrivelse og verdivurdering av disse som følger listen. Temakartet over kulturmiljøer i pdf-format som følger gjeldende kommuneplan er vanskelig å finne fram i, ettersom bakgrunnskartet er lite detaljert. Vi anbefaler at kommunen arbeider videre med å tydeliggjøre temakartet for å styrke det som et verktøy i kommunens egen saksbehandling og også for å fungere bedre som informasjon om viktige kulturmiljø til kommunens innbyggere og til eiere og utviklere av eiendom i Nordre Follo. Temakartet bør også være et eget kartlag og del av den digitale kartinnsynsløsningen.

Det er svært positivt at planstrategien beskriver at konsekvensutredninger i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel skal benytte også Miljødirektoratets nye veileder M-1941 til konsekvensutredning av klima og miljø. Veilederen er godt egnet til vurderinger av konsekvenser for kulturmiljøverdier.

Akershus fylkeskommune inviterer til dialog med Nordre Follo kommune om kommunens videre arbeid med ivaretagelse av viktige kulturminner i kommunen. Kulturmiljø i kommunen (KIK) er et satsningsområde for Riksantikvaren og regionalforvaltningen for å styrke kompetansen på området og for å få bedre oversikt over verneverdige kulturmiljø. Riksantikvaren tildeler tilskudd fra statsbudsjettet til dette arbeidet og samarbeider tett med fylkeskommunene for å veilede kommunene. For en innledende dialog om veien videre for

arbeid med KIK og eventuell søknad om tilskudd til arbeidet med kulturminneplan oppfordrer vi kommunen til å ta kontakt med vår KIK-ansvarlig Tora Flovik Aune på adressen toraa@bfk.no eller med saksbehandlere for nyere tid Marte Fjeldvær på martefje@afk.no og arkeologi Pia Skipper Løken på pial@afk.no.

Oppsummering

Vi ønsker kommunen lykke til med det videre planarbeidet, og ber om å få tilsendt vedtatt planstrategi.

Vennlig hilsen
Camilla Langedal
Fung. avdelingsleder plan

Diana Hansen
Rådgiver planavdelingen

Medsaksbehandlere:
Idrett, mangfold og folkehelse: Ida Grindland
Samferdsel: Karin Andersen
Nyere tids kulturminner: Marte Fjeldvær
Miljø: Liv Bente Dervo
Klima: Pia Audhild Eide Husstad

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS